The Brāhmī, International Multidisciplinary Research Journal
(Peer Reviewed, Referred & Open Access Journal)
Volume: 03 | Issue: 02 | Jun - Aug, 2026 | ISSN: 3048-9660 (Online) | www.thebrahmi.com

ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରକୃତି, ପ୍ରେମ ଓ ଜୀବନଦର୍ଶନ

[1] ଡକ୍ଟର ବିରଞ୍ଚି କୁମାର ସାହୁ, [2] ଶ୍ୱେତପଦ୍ମା ଲେଙ୍କା

[1] ଅଧ୍ୟାପକ, ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ, ଉଦୟନାଥ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, କଟକ

[2] ଗବେଷିକା, ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ, ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ,ବାଣୀବିହାର,ଭୁବନେଶ୍ୱର

ସାରାଂଶ

ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତା ଜଗତରେ ଯେଉଁ କେତେଜଣ ପ୍ରତିଭାବାନ ସ୍ରଷ୍ଟା ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କାବ୍ୟଭାଷା, ସୂକ୍ଷ୍ମ ମାନବୀୟ ସମ୍ବେଦନା ଏବଂ ଗଭୀର ଜୀବନଦର୍ଶନ ପାଇଁ ପରିଚିତ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କବି ରଞ୍ଜିତା ନାୟକ ଅନ୍ୟତମ। 'ଝଡ଼ର ଆକାଶ', 'ସମୟରୁ ସମୟକୁ', 'ଯେ ଗୀତ ଗାଏ ପକ୍ଷୀ' ଏବଂ 'ପତ୍ରଝରା ଋତୁ' ଭଳି ସ୍ମରଣୀୟ କାବ୍ୟକୃତି ମାଧ୍ୟମରେ ସେ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟଧାରାରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଛନ୍ତି। ଏହି ଗବେଷଣାତ୍ମକ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ତାଙ୍କ କବିତାର ତିନୋଟି ପ୍ରମୁଖ ଦିଗପ୍ରକୃତି, ପ୍ରେମ ଏବଂ ଜୀବନଦର୍ଶନର ସୂକ୍ଷ୍ମ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଛି। କବିଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରକୃତି କେବଳ ବାହାରର ଏକ ରୂପବୈଭବ ନୁହେଁ, ବରଂ ମାନବ ମନର ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଭୂତି, ଆନନ୍ଦ ଓ ବେଦନାର ଏକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ପ୍ରତିଫଳନ। ସେହିପରି ତାଙ୍କ କାବ୍ୟ-ପ୍ରେମରେ ଶରୀରଧର୍ମୀ ଆବେଗଠାରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ଶାଶ୍ୱତ ଏବଂ ମାନବବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ। ସମୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ, ଜୀବନର ଜଟିଳତା, ଅସ୍ତିତ୍ୱର ସଂଘର୍ଷ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁଚେତନାରୁ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ହୋଇଥିବା ତାଙ୍କର ଜୀବନଦର୍ଶନ ପାଠକମାନଙ୍କୁ ଗଭୀର ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ। ଏହି ଅଧ୍ୟୟନ ମାଧ୍ୟମରେ ତାଙ୍କ ସୃଜନଶୀଳ ପ୍ରତିଭାର ବହୁମୁଖୀ ଦିଗ ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟସାହିତ୍ୟକୁ ତାଙ୍କର ଅବଦାନକୁ ଯଥାର୍ଥ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି। ତାଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରକୃତି କେବଳ ଦୃଶ୍ୟସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଉପାଦାନ ନୁହେଁ; ଏହା ମାନବୀୟ ଅନୁଭବ, ପ୍ରେମ, ବିରହ, ସ୍ମୃତି, ଅସ୍ତିତ୍ୱସଙ୍କଟ ଓ ଜୀବନସଂଘର୍ଷର ଏକ ଗଭୀର ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଭାଷା।ଝଡ଼ର ଆକାଶ, ସମୟରୁ ସମୟକୁ, ପତ୍ରଝରା ଋତୁ, ଯେ ଗୀତ ଗାଏ ପକ୍ଷୀ ଓ ପରି କୃତିମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ କବୟିତ୍ରୀ ପ୍ରକୃତିର ରୂପ, ଋତୁପରିବର୍ତ୍ତନ, ଆକାଶ, ପକ୍ଷୀ, ପତ୍ର, ଝଡ଼, ଆଲୋକ ଓ ଅନ୍ଧକାରକୁ ମାନବମନର ଅନ୍ତର୍ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସହିତ ସଂଯୋଜନା କରିଛନ୍ତି। ତାଙ୍କ କବିତାର ପ୍ରେମ ଦେହକେନ୍ଦ୍ରିକ କିମ୍ବା କେବଳ ରୋମାଣ୍ଟିକ ନୁହେଁ; ଏହା ମାନବୀୟ ସହାନୁଭୂତି, ଆତ୍ମିକ ସମ୍ପର୍କ, ଅପେକ୍ଷା, ବିଚ୍ଛେଦ, ସ୍ମୃତି ଓ ମୁକ୍ତିର ଅନୁଭବରେ ବିସ୍ତାରିତ। ଜୀବନଦର୍ଶନର କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କ କବିତା ନିରାଶାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ଯନ୍ତ୍ରଣା ମଧ୍ୟରୁ ଆଶା, ଆତ୍ମପରିଚୟ ଓ ମାନବିକତାର ଅନ୍ୱେଷଣ କରେ। ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ପାଠକେନ୍ଦ୍ରିକ, ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଓ ନାରୀବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରକୃତି, ପ୍ରେମ ଓ ଜୀବନଦର୍ଶନର ଆନ୍ତଃସମ୍ପର୍କ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଛି।

The Brāhmī, International Multidisciplinary Research Journal
(Peer Reviewed, Referred & Open Access Journal)
Volume: 03 | Issue: 02 | Jun - Aug, 2026 | ISSN: 3048-9660 (Online) | www.thebrahmi.com

ମୁଖ୍ୟଶବ୍ଦ

ଓଡ଼ିଆ କବିତା (Odia Poetry),ପ୍ରକୃତି ଚେତନା (Nature Consciousness),କାବ୍ୟ ପ୍ରେମ (Poetic Love),ଜୀବନଦର୍ଶନ (Philosophy of Life),ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସାହିତ୍ୟ (Contemporary Literature),ମାନବୀୟ ସମ୍ବେଦନା (Human Sensibility),ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା(Spirituality),ଝଡ଼ରଆକାଶ (Jhadara Akasa),ଅସ୍ତିତ୍ୱବାଦ (Existentialism).

ଭୂମିକା

ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଦୀର୍ଘ ପରମ୍ପରାର ବିଭିନ୍ନ କାଳଖଣ୍ଡରେ ନୂତନ ଚେତନା, ନୂତନ ଶୈଳୀ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁଭୂତିର ସଂଚାର ହୋଇଆସିଛି। ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଧାରାରେ ନାରୀ ସ୍ରଷ୍ଟାମାନଙ୍କର ଅବଦାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ କବି ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାଗୁଡ଼ିକ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱର ଏବଂ ନିବିଡ଼ ଅନ୍ତର୍ବୋଧର ପରିଚାୟକ। ତାଙ୍କ କବିତାର ପୃଷ୍ଠଭୂମିକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ସେ କୌଣସି ବାହ୍ୟିକ ଆଡ଼ମ୍ବର କିମ୍ବା ଶବ୍ଦର କୃତ୍ରିମ ଜାଲବୁଣା ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ନୁହଁନ୍ତି, ବରଂ ଜୀବନର ସତ୍ୟ, ପ୍ରକୃତିର ନିଭୃତ ସାନ୍ନିଧ, ପ୍ରେମର ଶାଶ୍ୱତ ଅନୁଭୂତି ଏବଂ ମାନବୀୟ ଅସ୍ତିତ୍ୱର ଗଭୀର ସତ୍ୟକୁ ସେ ତାଙ୍କ କବିତାରେ ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି।କବିତା କେବଳ କଳ୍ପନାର ଉଡ଼ାଣ ନୁହେଁ, ଏହା ହେଉଛି ସ୍ରଷ୍ଟାର ଅନ୍ତର୍ଜଗତ ଏବଂ ବହିର୍ଜଗତର ଏକ ଅନ୍ତଃକ୍ରିୟା। ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାରେ ଏହି ଅନ୍ତଃକ୍ରିୟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବେ ଫୁଟିଉଠିଛି। ପ୍ରକୃତି ତାଙ୍କ ପାଇଁ କେବଳ ପାହାଡ଼, ନଦୀ, ଗଛଲତା ବା ଆକାଶର ସମଷ୍ଟି ନୁହେଁ; ପ୍ରକୃତି ହେଉଛି ତାଙ୍କର ସୁଖ-ଦୁଃଖର ସାଥୀ, ଚିନ୍ତାର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଏବଂ ଆତ୍ମାର ଏକ ପ୍ରସାରିତ ରୂପ। ଯେତେବେଳେ ସେ ପ୍ରକୃତିର କୋଳରେ ନିଜକୁ ଆବିଷ୍କାର କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତାହା ପ୍ରକୃତି ଓ ମଣିଷର ଏକ ଅଭିନ୍ନ ସମ୍ପର୍କକୁ ସ୍ଥାପନ କରେ। ସେହିପରି ପ୍ରେମ ତାଙ୍କ କବିତାରେ ଏକ ବ୍ୟାପକ ଅର୍ଥ ବହନ କରିଥାଏ। ପ୍ରେମ ଏଠାରେ କେବଳ ମାଂସ ଓ ମଜ୍ଜାର ମିଳନ ନୁହେଁ, ବରଂ ଆତ୍ମାର ଆତ୍ମୀୟତା, ବିରହର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଏବଂ ଏକ ଦିବ୍ୟ ଅନୁଭୂତି। ଜୀବନର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଘଟିଯାଉଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନ, ସମୟର ଅନ୍ତଃସ୍ରୋତ ଏବଂ ମଣିଷର ଜୀବନ ସଂଘର୍ଷକୁ ସେ ଯେପରି ଭାବରେ ଦର୍ଶନ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ତାଙ୍କ କବିତାକୁ ଏକ ଦାର୍ଶନିକ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛି।ଏହି ଗବେଷଣାତ୍ମକ ପ୍ରବନ୍ଧର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି କବି ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାଗୁଡ଼ିକୁ ଆଧାର କରି ପ୍ରକୃତି, ପ୍ରେମ ଏବଂ ଜୀବନଦର୍ଶନର ଆନ୍ତଃସମ୍ପର୍କକୁ ଖୋଜି ବାହାର କରିବା ଏବଂ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଶାର କାବ୍ୟଧାରାରେ ତାଙ୍କର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟକୁ ପ୍ରତିପାଦନ କରିବା। ତାଙ୍କ କାବ୍ୟସ୍ରୋତ କିପରି ଜଣେ ସଚେତନ ପାଠକର ମନକୁ ଆନ୍ଦୋଳିତ କରେ ଏବଂ ସମାଜ ଓ ଜୀବନକୁ ଏକ ନୂତନ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରୁ ଦେଖିବାର ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଏ, ତାହା ଏହି ଅଧ୍ୟୟନର ମୂଳ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଅଟେ। ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରକୃତିକୁ ଦୁଇଟି ସ୍ତରରେ ଦେଖାଯାଏ। ପ୍ରଥମ ସ୍ତରରେ ପ୍ରକୃତି ହେଉଛି ଦୃଶ୍ୟମାନ ଜଗତ ଆକାଶ, ମେଘ, ବର୍ଷା, ପବନ, ଋତୁ, ପତ୍ର, ଫୁଲ, ନଦୀ ଓ ପକ୍ଷୀ। ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ତରରେ ପ୍ରକୃତି ହେଉଛି ମନର ଅନ୍ତର୍ଜଗତର ଅବସ୍ଥାର ରୂପକ। ଯେତେବେଳେ ମନରେ ଅଶାନ୍ତି, ତେବେ ଝଡ଼ କେବଳ ବାହାରେ ବହୁଥିବା ପବନ ନୁହେଁ; ଏହା ଅନ୍ତରର ଅସ୍ଥିରତା। ଯେତେବେଳେ ଜୀବନରେ ବିଚ୍ଛେଦ, ତେବେ ପତ୍ରଝରା

The Brāhmī, International Multidisciplinary Research Journal
(Peer Reviewed, Referred & Open Access Journal)
Volume: 03 | Issue: 02 | Jun - Aug, 2026 | ISSN: 3048-9660 (Online) | www.thebrahmi.com

କେବଳ ଋତୁର ଚିହ୍ନ ନୁହେଁ; ଏହା ହାରିଯାଇଥିବା ସମ୍ପର୍କ ଓ ସ୍ମୃତିର ଅନୁଭବ। ଏହି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରକୃତି ବାହ୍ୟଜଗତରୁ ଅନ୍ତର୍ଜଗତକୁ ଯିବାର ଏକ କାବ୍ୟିକ ସେତୁ ହୋଇଯାଏ।

ସାହିତ୍ୟ ସମୀକ୍ଷା

ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ପ୍ରକୃତି, ପ୍ରେମ ଓ ଜୀବନଦର୍ଶନର ପ୍ରୟୋଗ ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ। ପ୍ରାଚୀନ ସାରଳା ଦାସ, ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ରାଧାନାଥ, ଗଙ୍ଗାଧର, ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟ ଏବଂ ରମାକାନ୍ତ ରଥ, ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଧାରା ନିରନ୍ତର ପ୍ରବାହିତ ହୋଇଆସିଛି। ତେବେ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ପାଦରୁ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାରମ୍ଭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୃଜନଶୀଳତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁମାନେ ନିଜର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରଞ୍ଜିତା ନାୟକ ଅନ୍ୟତମ।

ସମାଲୋଚକମାନଙ୍କ ମତ:ବିଭିନ୍ନ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଏବଂ ସମାଲୋଚନା ଗ୍ରନ୍ଥରେ ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାକୁ ନେଇ ଆଲୋଚନା ହୋଇଛି। ତାଙ୍କ କବିତାରେ ନାରୀସତ୍ତାର କୋମଳତା ସାଙ୍ଗକୁ ବିଶ୍ୱଜନୀନ ମାନବବାଦର ସ୍ୱର ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ। ତାଙ୍କର 'ଝଡ଼ର ଆକାଶ' କାବ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥ ଉପରେ ହୋଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସମୀକ୍ଷାରୁ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ସେଠାରେ ପ୍ରକୃତି ଓ ଜୀବନର ସଂଘର୍ଷକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବେ ରୂପାୟିତ କରାଯାଇଛି। ପ୍ରକୃତି ଚେତନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର ଯେପରି ପ୍ରକୃତିର ବାହ୍ୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଓ ରୂପବର୍ଣ୍ଣନାକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ, ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାରେ ସେହି ପ୍ରକୃତି ଅଧିକ ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ଏବଂ ମାନବୀୟ ସମ୍ବେଦନାଯୁକ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଛି। ସେହିପରି ପ୍ରେମର ଅନୁଭୂତି କ୍ଷେତ୍ରରେ କାନ୍ତକବି ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ବା ରାଧାନାଥଙ୍କ ପ୍ରେମ ଚିତ୍ରଣଠାରୁ ରଞ୍ଜିତାଙ୍କ ପ୍ରେମ ଚିତ୍ରଣ ଅଧିକ ଆଧୁନିକ, ମାନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନଚେତନା ଧର୍ମୀ ମନେହୁଏ । ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଗବେଷଣାର ଅବକାଶ ପୂର୍ବରୁ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଧାରା ଉପରେ କିଛି ସାଧାରଣ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲେ ହେଁ, କବି ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରକୃତି, ପ୍ରେମ ଓ ଜୀବନଦର୍ଶନର ତ୍ରିବେଣୀ ସଙ୍ଗମକୁ ନେଇ କୌଣସି ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଗବେଷଣାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟନ ହୋଇନାହିଁ। ଏହି ଗବେଷଣା ସେହି ଅଭାବକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରୟାସ ଅଟେ।

ଆଲୋଚନା ଓ ବିଶ୍ଳେଷଣ

ଏହି ବିଭାଗରେ ଆମେ ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାର ମୁଖ୍ୟ ତିନୋଟି ଦିଗ-ପ୍ରକୃତି, ପ୍ରେମ ଏବଂ ଜୀବନଦର୍ଶନକୁ ବିସ୍ତୃତ ଭାବେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା।

୪.୧ ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରକୃତି ଚେତନା

ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରକୃତି କେବଳ ଏକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ନୁହେଁ, ବରଂ ଏକ ଜୀବନ୍ତ ପାତ୍ର। ସେ ପ୍ରକୃତିର ବିଭିନ୍ନ ରୂପଯଥା: ଆକାଶ, ମେଘ, ନଦୀ, ପତ୍ରଝରା ଋତୁ, ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ-କୁ ନିଜର ଭାବନା ପ୍ରକାଶର ମାଧ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି।

The Brāhmī, International Multidisciplinary Research Journal
(Peer Reviewed, Referred & Open Access Journal)
Volume: 03 | Issue: 02 | Jun - Aug, 2026 | ISSN: 3048-9660 (Online) | www.thebrahmi.com

1. **ପ୍ରକୃତି ଓ ମାନବ ମନର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ:** ତାଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରକୃତିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ମଣିଷର ମନର ଅବସ୍ଥା ସହିତ ସିଧାସଳଖ ଜଡ଼ିତ। ଯେପରି 'ଝଡ଼ର ଆକାଶ' କବିତାରେ ଆକାଶର ଝଡ଼ କେବଳ ପ୍ରାକୃତିକ ଘଟଣା ନୁହେଁ, ଏହା ମଣିଷର ଅନ୍ତର୍ଜଗତର ବିକ୍ଷୋଭ ଏବଂ ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରତିରୂପ।
2. **ଋତୁଚକ୍ର ଏବଂ ଅନ୍ତର୍ବୋଧ:** ତାଙ୍କର କବିତାଗୁଡ଼ିକରେ ଋତୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଚିତ୍ର ଅତ୍ୟନ୍ତ କାବ୍ୟିକ ଭାବେ ଫୁଟିଉଠିଛି। 'ପତ୍ରଝରା ଋତୁ' କବିତାରେ ପତ୍ରଝଡ଼ା କେବଳ ଗଛର ପତ୍ର ଝସିବା ନୁହେଁ, ବରଂ ଜୀବନର ଜରା, କ୍ଷୟ ଏବଂ ପୁନର୍ଜନ୍ମର ଏକ ଦାର୍ଶନିକ ପ୍ରତୀକ ଅଟେ। ସେ ପ୍ରକୃତି ମାଧ୍ୟମରେ ମଣିଷର ଜନ୍ମ ଓ ମୃତ୍ୟୁର ଚିରନ୍ତନ ସତ୍ୟକୁ ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି।

ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କାବ୍ୟରେ ବାହାରର ପ୍ରକୃତି ଓ ଭିତରର ମନ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ସଂଳାପ ରହିଛି। ବର୍ଷା ଅନେକ ସମୟରେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ସ୍ମୃତିର ଉଦ୍ଦୀପକ। ମେଘ ଅପେକ୍ଷା, ବିରହ କିମ୍ବା ଅନିଶ୍ଚିତତାର ପ୍ରତୀକ ହୋଇପାରେ। ଆଲୋକ ଆଶା ଓ ଆତ୍ମବୋଧର ଚିହ୍ନ; ଅନ୍ଧକାର ଅଜ୍ଞାନ, ଦୁଃଖ କିମ୍ବା ଏକାକୀତ୍ୱର ରୂପକ। ଏହି ପ୍ରତୀକଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥିରନୁହେଁ; ପରିପ୍ରେକ୍ଷିତ ଅନୁସାରେ ତାହାର ଅର୍ଥ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୁଏ।

ପ୍ରକୃତିର ଏହି ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ବ୍ୟବହାର ତାଙ୍କ କବିତାକୁ ଚିତ୍ରଧର୍ମୀ କରିଥାଏ। କିନ୍ତୁ ଚିତ୍ରର ଲକ୍ଷ୍ୟ କେବଳ ଦୃଶ୍ୟ ଆଙ୍କିବା ନୁହେଁ; ଏହା ଅନୁଭୂତିର ଗଭୀରତାକୁ ପ୍ରକାଶ କରେ। ଏକ ଝରୁଥିବା ପତ୍ର ଜଣେ ବୃଦ୍ଧର ଏକାକୀ ଜୀବନ, ଜଣେ ନାରୀର ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥିବା ସ୍ୱପ୍ନ କିମ୍ବା ଏକ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରେମର ସ୍ମୃତିରେ ପରିଣତ ହୋଇପାରେ। ଏପରି ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ପ୍ରକୃତିଚିତ୍ରଣ କବିତାକୁ ସରଳ ବର୍ଣ୍ଣନାରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ କରି ବହୁସ୍ତରୀୟ କରେ।

ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରକୃତି ଏକ ସଜୀବ ଓ ସଂବେଦନଶୀଳ ସତ୍ତା। ସେ ପ୍ରକୃତିକୁ ମଣିଷଠାରୁ ଅଲଗା କୌଣସି ନିଷ୍ପ୍ରାଣ ପରିବେଶ ଭାବେ ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ। ପ୍ରକୃତି ତାଙ୍କ କାବ୍ୟରେ କଥା କହେ, ନୀରବ ରହେ, କାନ୍ଦେ, ହସେ ଓ ମଣିଷର ଦୁଃଖସୁଖର ସାଥୀ ହୁଏ। ଏହି ମାନବୀକରଣ ପ୍ରକୃତିକୁ କେବଳ ଅଳଙ୍କାର ରଖିନଥାଏ; ଏହାକୁ କାବ୍ୟର ଏକ ସକ୍ରିୟ ଚରିତ୍ରରେ ପରିଣତ କରେ।

ଝଡ଼ର ଆକାଶନାମଟି ନିଜେ ପ୍ରକୃତିର ଦ୍ୱିତୀୟ ରୂପକୁ ସୂଚନା କରେ। ଆକାଶ ସାଧାରଣତଃ ବିସ୍ତାର, ସ୍ୱାଧୀନତା ଓ ସମ୍ଭାବନାର ପ୍ରତୀକ। ଝଡ଼ ହେଉଛି ଅସ୍ଥିରତା, ଧ୍ୱଂସ, ସଂଘର୍ଷ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରତୀକ। ଏହି ଦୁଇଟି ଚିତ୍ରର ସମ୍ମିଳନରେ ଜୀବନର ଏକ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱମୟ ରୂପ ପ୍ରକାଶ ପାଏ—ମଣିଷ ବିସ୍ତାର ଓ ମୁକ୍ତି ଚାହେ, କିନ୍ତୁ ତାହାର ଯାତ୍ରା ଝଡ଼, ବାଧା ଓ ଅନିଶ୍ଚିତତାରେ ଭରିଥାଏ। ଏଠାରେ ପ୍ରକୃତି ଜୀବନର ଅନ୍ତର୍ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର ଏକ ଦୃଶ୍ୟମାନ ରୂପ।

କବୟିତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରକୃତି ଚିତ୍ରଣରେ ଋତୁର ଭୂମିକା ବିଶେଷ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ। *ପତ୍ରଝରା ଋତୁ* ଶୀର୍ଷକରେ ନଶ୍ୱରତା ଓ ପୁନର୍ଜନ୍ମର ଦ୍ୱିମୁଖୀ ସୂଚନା

ରହିଛି। ପତ୍ର ଝରିବା ମାନେ ଏକ ଶେଷ; କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତିର ନିୟମରେ ସେହି ଶେଷ ପରେ ଆସେ ନୂତନ ପତ୍ର, ନୂତନ ସବୁଜିମା ଓ ନୂତନ ଜୀବନ। ଏହି ଚକ୍ରାକାରତା ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ ଜୀବନଦର୍ଶନର ମୂଳ ଆଧାର ସହିତ ଜଡ଼ିତ। ବିଚ୍ଛେଦ, ବିଫଳତା କିମ୍ବା ମୃତ୍ୟୁକୁ ସେ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଶୂନ୍ୟତା ଭାବେ ନିଅନ୍ତି ନାହିଁ; ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ନୂତନ ଆରମ୍ଭର ଆଶା ଖୋଜନ୍ତି।

ତାଙ୍କ କବିତାରେ ପକ୍ଷୀ ସ୍ୱାଧୀନତା, ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ସୃଜନଶୀଳତାର ପ୍ରତୀକ।ଯେ ଗୀତ ଗାଏ ପକ୍ଷୀ ଶୀର୍ଷକରେ ଗୀତ ଓ ପକ୍ଷୀର ସମ୍ପର୍କ ଏକ ନିର୍ବନ୍ଧ ସୃଜନଶକ୍ତିକୁ ସୂଚାଏ। ପକ୍ଷୀ ଆକାଶରେ ଉଡ଼େ, ଦୂରତା ଅତିକ୍ରମ କରେ, ସୀମା ଭାଙ୍ଗେ ଓ ନିଜ ସ୍ୱରରେ ଜଗତକୁ ଅର୍ଥ ଦେଇଥାଏ। କବୟିତ୍ରୀଙ୍କ କବିସତ୍ତା ମଧ୍ୟ ସେହିପରିସେ ଅଭିଜ୍ଞତାର ସୀମାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଭାଷା ଓ କଳ୍ପନାର ମାଧ୍ୟମରେ ନିଜ ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି।

୪.୨ କାବ୍ୟ ପ୍ରେମର ସ୍ୱରୂପ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା

ପ୍ରେମ ହେଉଛି ସୃଷ୍ଟିର ଆଦି ଓ ଅନ୍ତ। କବି ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରେମ ଏକ ଅନନ୍ୟ ଅନୁଭୂତି ଭାବେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି।

1. **ଶରୀରୋତ୍ତର ପ୍ରେମ:** କବିତାରେ ପ୍ରେମ କେବଳ ସୀମିତ ଦୈହିକ ଆକର୍ଷଣରେ ଆବଦ୍ଧ ନୁହେଁ; ବରଂ ଏହା ଆତ୍ମାରୁ ଆତ୍ମାକୁ ସଂଯୋଗ କରୁଥିବା ଏକ ଦିବ୍ୟ ଅନୁଭୂତି। ପ୍ରେମିକ ପ୍ରତି ଥିବା ସମର୍ପଣ ଏବଂ ବିରହର ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ସେ ଯେପରି ଭାବରେ ଶବ୍ଦର ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି, ତାହା ପାଠକର ହୃଦୟକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରେ।
2. **ବିରହ ଓ ଏକାନ୍ତତା:** ପ୍ରେମର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ବିରହର ଯେଉଁ ବେଦନା ତାଙ୍କ କବିତାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ, ତାହା କବିଙ୍କୁ ଅଧିକ ଗମ୍ଭୀର କରିଥାଏ। ଏକାନ୍ତତା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଅଭିଶାପ ନୁହେଁ, ବରଂ ପ୍ରେମକୁ ଅନୁଭବ କରିବାର ଏକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମାଧ୍ୟମ। ତାଙ୍କ କବିତାର ପ୍ରେମରେ ଏକ ନାରୀସୁଲଭ କୋମଳତା ସାଙ୍ଗକୁ ଦୃଢ଼ତା ମଧ୍ୟ ରହିଛି, ଯାହା ପ୍ରେମକୁ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ପରିଧି ପ୍ରଦାନ କରେ।

୪.୩ ଜୀବନଦର୍ଶନ ଏବଂ ଅସ୍ତିତ୍ୱବୋଧ

ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାର ସବୁଠାରୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଦିଗ ହେଉଛି ଏହାର ଗଭୀର ଜୀବନଦର୍ଶନ। ଜୀବନର ସୁଖ, ଦୁଃଖ, ହାର, ଜିତି, ସମୟର ନିରନ୍ତର ପ୍ରବାହ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟତାକୁ ସେ ଯେପରି ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ତାଙ୍କର ପରିପକ୍ୱ ଦର୍ଶନର ପରିଚୟ ଦିଏ।

ସମୟର ପ୍ରବାହ:ସମୟ କାହା ପାଇଁ ଅଟକେ ନାହିଁ। ସମୟର ପରିଧି ଭିତରେ ମଣିଷର ସ୍ୱଳ୍ପାୟୁ ଜୀବନ ଏବଂ ତା'ର ସଂଘର୍ଷକୁ ସେ ତାଙ୍କ କବିତାରେ ଅତି ମାର୍ମିକ ଭାବେ ଆଙ୍କିଛନ୍ତି। 'ସମୟରୁ ସମୟକୁ' କବିତାରେ ସମୟର ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ରୂପ ଏବଂ ସେଥିରେ ମଣିଷର ନିଃସଙ୍ଗତାକୁ ଅତି ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଛି।

ଅସ୍ତିତ୍ୱର ସଂଘର୍ଷ:ଆଧୁନିକ ମଣିଷର ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଜୀବନ ଏବଂ ତାର ଅସ୍ତିତ୍ୱଗତ ସଙ୍କଟ ମଧ୍ୟରେ କବି ଆଶାର ଏକ କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକ ରେଖା ଖୋଜି ବାହାର କରନ୍ତି। ଜୀବନ ଯେତେ କଠିନ ହେଉନା କାହିଁକି, ବଞ୍ଚିବାର ଆନନ୍ଦ ଏବଂ ସୃଜନଶୀଳତାର ସାଧନା ହିଁ ମଣିଷକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖେ—ଏହା ହେଉଛି ତାଙ୍କ କବିତାର ମୂଳ ମନ୍ତ୍ର।

ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ ଜୀବନଦର୍ଶନର ମୁଖ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ହେଉଛି ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର ନକରି ତାହାର ଅର୍ଥ ଖୋଜିବା। ତାଙ୍କ କବିତାରେ ଅନ୍ଧକାର ରହିଛି, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ଧକାର ସହିତ ଆଲୋକର ଆକାଂକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ରହିଛି। ନିରାଶା ରହିଛି, କିନ୍ତୁ ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ମଣିଷ ପ୍ରତି ଆସ୍ଥା ଅବଶିଷ୍ଟ ରହିଥାଏ। ଏହି କାରଣରୁ ତାଙ୍କ କାବ୍ୟଜଗତ ଦୁଃଖମୟ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିରାଶାବାଦୀ ନୁହେଁ।

ସମୟ ତାଙ୍କ ଜୀବନଦର୍ଶନର ଅନ୍ୟତମ କେନ୍ଦ୍ର।*ସମୟରୁ ସମୟକୁ*ଶୀର୍ଷକରେ ସମୟର ଗତି, ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ସ୍ମୃତିର ସମ୍ପର୍କ ଧରାପଡ଼େ। ସମୟ ଏକ ଦିଗରେ ଜୀବନକୁ କ୍ଷୟ କରେ, ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ଅନୁଭବକୁ ପକ୍ୱ କରେ। ସମୟ ମଣିଷଠାରୁ ଅନେକ କିଛି ଛିନିନେଏ; କିନ୍ତୁ ସେହି ସମୟ ମଣିଷକୁ ଜ୍ଞାନ, ସ୍ମୃତି ଓ ଆତ୍ମବୋଧ ମଧ୍ୟ ଦିଏ। ମୃତ୍ୟୁ ଓ ନଶ୍ୱରତାକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ଜୀବନର ବିପରୀତ ଭାବେ ନୁହେଁ, ଜୀବନର ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଂଶ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି। ଫୁଲ ଫୁଟେ ଓ ମଉଳିଯାଏ, ପତ୍ର ଜନ୍ମେ ଓ ଝରେ, ଦିନ ପରେ ରାତି ଆସେ—ପ୍ରକୃତିର ଏହି ଚକ୍ର ମଣିଷଜୀବନର ନଶ୍ୱରତାକୁ ସୂଚାଏ। କିନ୍ତୁ ନଶ୍ୱରତା ଜୀବନକୁ ଅର୍ଥହୀନ କରେ ନାହିଁ; ବରଂ ସୀମିତ ସମୟକୁ ଅର୍ଥବାହୀ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ବଢ଼ାଇଥାଏ।

ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାକୁ ନାରୀବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପଢ଼ିଲେ ନାରୀର ଅନୁଭବ, ନୀରବତା, ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଦ୍ଭାସିତ ହୁଏ। ତାଙ୍କ କବିତାରେ ନାରୀ କେବଳ ଘର, ପରିବାର କିମ୍ବା ପ୍ରେମରେ ପରିଭାଷିତ ନୁହେଁ। ସେ ନିଜସ୍ୱ ଚିନ୍ତା, ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ଅଭିଜ୍ଞତାର ଅଧିକାରିଣୀ।

ନାରୀଜୀବନର ସୀମାବଦ୍ଧତା ଓ ଦାୟିତ୍ୱ ତାଙ୍କ କାବ୍ୟରେ ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ ଉଠିଆସେ। ଘର ଏକପଟେ ଆଶ୍ରୟ, ଅନ୍ୟପଟେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ସ୍ଥାନ। ଝରକା, ଦ୍ୱାର, କାନ୍ଥ, ଆକାଶ ଓ ଜାଲିପରି ପ୍ରତୀକ ନାରୀର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ମୁକ୍ତିଚେତନାକୁ ଚିହ୍ନିତ କରେ। ଝରକା ଦ୍ୱାରା ଦେଖାଯାଉଥିବା ଆକାଶ ବାହ୍ୟଜଗତର ଆକର୍ଷଣ ମାତ୍ର ନୁହେଁ; ଏହା ନିଜ ସୀମାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାର ଇଚ୍ଛା ତାଙ୍କ ନାରୀସ୍ୱର ଆକ୍ରୋଶମୟ ଘୋଷଣାରେ ସୀମିତ ନୁହେଁ। ଏହା ଅନୁଭବ, ସଂବେଦନା, ସ୍ମୃତି ଓ ଆତ୍ମପ୍ରଶ୍ନର ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶିତ। ଏହି ସ୍ୱରର ଶକ୍ତି ତାହାର ସଂଯମରେ। କବୟିତ୍ରୀ ନାରୀର ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ କେବଳ କରୁଣାର ବିଷୟ କରିନାହାନ୍ତି; ତାହାକୁ ଚିନ୍ତା ଓ ପ୍ରତିରୋଧର ଆଧାର କରିଛନ୍ତି।

ଉପସଂହାର:

କବି ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାଗୁଡ଼ିକ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ମୂଲ୍ୟବାନ ସମ୍ପଦ। ପ୍ରକୃତିର ସ୍ନିଗ୍ଧ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ, ପ୍ରେମର ଶାଶ୍ୱତ

The Brāhmī, International Multidisciplinary Research Journal
(Peer Reviewed, Referred & Open Access Journal)
Volume: 03 | Issue: 02 | Jun - Aug, 2026 | ISSN: 3048-9660 (Online) | www.thebrahmi.com

ଅନୁଭୂତି ଏବଂ ଜୀବନର ଗଭୀର ଦର୍ଶନର ତ୍ରିବେଣୀ ସଙ୍ଗମରେ ତାଙ୍କ କବିତାଗୁଡ଼ିକ ପରିପୁଷ୍ଟ। ସେ ପ୍ରକୃତିକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ମଣିଷର ଅନ୍ତର୍ଜଗତର ରହସ୍ୟକୁ ଉନ୍ମୋଚନ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରେମକୁ ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଓ ମାନବୀୟ ସ୍ତରକୁ ଉନ୍ନୀତ କରିଛନ୍ତି। ତାଙ୍କର ଜୀବନଦର୍ଶନ ପାଠକମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଆନନ୍ଦ ଦିଏ ନାହିଁ, ବରଂ ଜୀବନକୁ ଏକ ନୂତନ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରେ ଦେଖିବା ପାଇଁ ବାଧ କରେ। ଆଗାମୀ ଦିନରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଗବେଷଣା କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କ କୃତିଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକ ଅନୁଶୀଳନ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ଆହୁରି ସମୃଦ୍ଧ କରିବ ବେଶ୍ ଆଶା କରାଯାଇପାରେ।ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରକୃତି, ପ୍ରେମ ଓ ଜୀବନଦର୍ଶନ ତିନୋଟି ଅଲଗା ବିଷୟ ନୁହେଁ; ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଅର୍ଥ ଦେଇଥିବା ତିନିଟି ଅନ୍ତଃସଂଯୁକ୍ତ ଅଭିଜ୍ଞତା। ପ୍ରକୃତି ତାଙ୍କ କବିତାରେ ମଣିଷର ମନୋଭାବର ଆଇନା; ପ୍ରେମ ମଣିଷକୁ ନିଜ ସୀମାରୁ ଉଠାଇ ଅନ୍ୟ ମଣିଷ ଓ ବିଶ୍ୱ ସହିତ ଯୋଡ଼େ; ଜୀବନଦର୍ଶନ ଯନ୍ତ୍ରଣା, ନଶ୍ୱରତା ଓ ଅନିଶ୍ଚିତତା ମଧ୍ୟରୁ ଅର୍ଥ ଖୋଜେ।ତାଙ୍କ ପ୍ରକୃତିଚିତ୍ରଣରେ ଝଡ଼ ଧ୍ୱଂସର ଚିହ୍ନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସୂଚକ; ପତ୍ରଝରା ମୃତ୍ୟୁର ଚିହ୍ନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପୁନର୍ଜୀବନର ଆଶ୍ୱାସ; ପକ୍ଷୀର ଗୀତ ସୀମାବଦ୍ଧତା ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱାଧୀନତାର ସ୍ୱପ୍ନ। ତାଙ୍କ ପ୍ରେମରେ ବିରହ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ବିରହ ପ୍ରେମକୁ ଅଧିକ ଗଭୀର କରେ। ତାଙ୍କ ଜୀବନଦର୍ଶନରେ ଦୁଃଖ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖ ମଣିଷର ମାନବିକତାକୁ ନଷ୍ଟ କରେ ନାହିଁ; ବରଂ ତାହାକୁ ଅଧିକ ସଂବେଦନଶୀଳ କରେ।ଏହିପରି ରଞ୍ଜିତା ନାୟକଙ୍କ କାବ୍ୟଜଗତ ହେଉଛି ପ୍ରକୃତି ଓ ମଣିଷ, ପ୍ରେମ ଓ ବିରହ, ଦୁଃଖ ଓ ଆଶା, ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ସମାଜ, ନାରୀ ଓ ଆତ୍ମପରିଚୟ ମଧ୍ୟରେ ଚାଲୁଥିବା ଏକ ସୃଜନାତ୍ମକ ସଂଳାପ। ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ତାଙ୍କ ଅବଦାନକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ ଏହି ଆନ୍ତଃସମ୍ପର୍କଗୁଡ଼ିକର ସମଗ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ:

୧. ନାୟକ, ରଞ୍ଜିତା-ଝଡ଼ର ଆକାଶ-ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ-ଭୁବନେଶ୍ୱର।
୨. ନାୟକ, ରଞ୍ଜିତା-ସମୟରୁ ସମୟକୁ - ପ୍ରଗତି ପ୍ରକାଶନ-କଟକ।
୩. ନାୟକ, ରଞ୍ଜିତା-ପତ୍ରଝରା ଋତୁ-ବିଦ୍ୟାପୁରୀ-କଟକ।
୪. ସାହୁ, ବିରାଞ୍ଚି କୁମାର-ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତା: ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ ସୃଷ୍ଟି-ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, କଟକ।
୫. ମହାପାତ୍ର, ସୀତାକାନ୍ତ-ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତା ଓ କାବ୍ୟଦର୍ଶନ। ଗ୍ରନ୍ଥ ମନ୍ଦିର-କଟକ।
୬. ନାୟକ, ରଞ୍ଜିତା-ଝଡ଼ର ଆକାଶ-ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କୃତ କାବ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥ-୧୯୯୬।
୭. ନାୟକ, ରଞ୍ଜିତା-ସମୟରୁ ସମୟକୁ-୨୦୦୦।
୮. ନାୟକ, ରଞ୍ଜିତା - ପତ୍ରଝରା ଋତୁ-୨୦୦୩।
୯. ନାୟକ, ରଞ୍ଜିତା - ଯେ ଗୀତ ଗାଏ ପକ୍ଷୀ-୨୦୧୦।
୧୦. ନାୟକ, ରଞ୍ଜିତା-ସମୀକ୍ଷାୟନ-୨୦୧୪।
୧୧. ସାହୁ, ବିରଞ୍ଚି କୁମାର-ରଞ୍ଜିତା ନାୟକ-କାବ୍ୟବୀକ୍ଷା ଓ ସୃଜନ ସମୀକ୍ଷା-ବିଦ୍ୟାପୁରୀ ପ୍ରକାଶନ।
୧୨. Nayak, Ranjita, Sangram Jena, and Jayanta Mahapatra. Bluebird and Other Poems. Black Eagle Books, 2019.
୧୩. "ରଞ୍ଜିତା ନାୟକ।" ଓଡ଼ିଆ ଉଇକିପିଡ଼ିଆ। ଜୀବନୀ, କୃତି ଓ ପୁରସ୍କାର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତଥ୍ୟ।